

Datum van inontvangstneming : 30/11/2021

Zaak C-582/21

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

17 september 2021

Verwijzende rechter:

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

31 augustus 2021

Verzoekende partij:

FY

Verwerende partij:

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Burgerlijke rechtsvordering – Gelijkwaardigheidsbeginsel – Beginsel van Unierechtconforme uitlegging van het nationale recht – Verzoek tot herziening van een definitief verstekvonnis, ingesteld krachtens artikel 401, punt 2, Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering).

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Uitlegging van het Unierecht, in het bijzonder van artikel 4, lid 3, en artikel 19, lid 1, VEU; artikel 19, lid 3, onder b), VEU samen met artikel 267, lid 1, onder b), en lid 3 VWEU.

Prejudiciële vragen

1) Moeten artikel 4, lid 3, en artikel 19, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, gelet op het uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de

Europese Unie voortvloeiende gelijkwaardigheidsbeginsel, aldus worden uitgelegd dat een krachtens artikel 267, lid 1, VWEU gewezen beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie tot uitlegging van het Unierecht een grondslag vormt voor de herziening van een civiele procedure die is afgesloten met een definitieve rechterlijke beslissing, indien een bepaling van nationaal recht zoals artikel 401¹ van de Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) herziening toelaat van een definitieve beslissing die is gewezen op basis van een bepaling die bij een arrest van het Trybunał Konstytucyjny (grondwettelijk hof, Polen) in strijd is verklaard met een rechtsregel van hogere rang?

2) Vereist het uit artikel 4, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie en de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie voortvloeiende beginsel van Unierechtconforme uitlegging van het nationale recht dat een bepaling van nationaal recht zoals artikel 401, punt 2 van de Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering) ruimer wordt uitgelegd, zodat de daarin vervatte grondslag om een civiele procedure te herzien ook geldt voor een definitieve rechterlijke beslissing waarin de rechter, zulks in strijd met de verplichtingen die voortvloeien uit het arrest van het Hof van 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), heeft nagelaten de overeenkomst tussen een consument en een kredietgever te beoordelen in het licht van oneerlijke bedingen, en uitsluitend de formele geldigheid van het orderbriefje heeft onderzocht?

Aangevoerde bepalingen van gemeenschapsrecht

Verdrag betreffende de Europese Unie: artikel 4, lid 3, tweede alinea; artikel 19, lid 1, tweede alinea.

Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 13 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (hierna: „richtlijn 93/13/EEG”): overweging 24; artikel 3, lid 1; artikel 6, lid 1; artikel 7, lid 1.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Grondwet van de Republiek Polen van 2 april 1997.

Artikel 190, lid 4: Wanneer de Trybunał Konstytucyjny in een arrest vaststelt dat een normatieve handeling onverenigbaar is met de Grondwet, een verdrag of een wet, en op grond van die handeling een definitief geworden rechterlijke beslissing is gewezen, een definitief besluit van een bestuursorgaan is vastgesteld, of een beslissing in een andere aangelegenheid is genomen, wordt de procedure heropend, het besluit vernietigd of gekozen voor een andere oplossing, in overeenstemming met de beginselen en de modaliteiten waarin is voorzien bij de op de betrokken procedure toepasselijke voorschriften.

Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering, hierna: „k.p.c.”) van 17 november 1964.

Artikel 399, lid 1. In de gevallen bedoeld in dit hoofdstuk kan een herziening worden gevorderd van de procedure die met een definitief geworden rechterlijke beslissing is afgesloten.

Artikel 401, punt 2. Een verzoek om herziening van de procedure wegens nietigheid is mogelijk indien een partij niet procesbevoegd was, niet naar behoren was vertegenwoordigd, of wegens schending van het recht niet heeft kunnen optreden; er kan echter niet om herziening worden verzocht indien de onmogelijkheid om in rechte op te treden heeft opgehouden te bestaan voordat de rechterlijke beslissing definitief is geworden, het ontbreken van vertegenwoordiging als middel wordt opgeworpen, of de partij de verrichte procedurehandelingen heeft bevestigd.

Artikel 401¹. Een verzoek tot herziening is ook mogelijk in het geval de Trybunał Konstytucyjny een normatieve handeling op grond waarvan de beslissing is gewezen, onverenigbaar heeft verklaard met de Grondwet, een geratificeerd verdrag of een wet.

Artikel 407, lid 1. Het verzoek tot herziening moet binnen drie maanden worden ingediend; deze termijn gaat in de dag waarop de partij kennis heeft gekregen van de grond voor herziening en gaat, wanneer de grond is gebaseerd op de onmogelijkheid op te treden of op het ontbreken van een behoorlijke vertegenwoordiging, in op de dag waarop de partij, haar bestuur of haar wettelijke vertegenwoordiger kennis heeft gekregen van de rechterlijke beslissing.

Artikel 407, lid 2. In het in artikel 401¹ bedoelde geval moet het verzoek tot herziening worden ingediend binnen drie maanden nadat de rechterlijke beslissing van de Trybunał Konstytucyjny van kracht is geworden. Indien de in artikel 401¹ bedoelde rechterlijke beslissing op het ogenblik van de rechterlijke beslissing van het Trybunał Konstytucyjny nog niet definitief was geworden als gevolg van een aangewend rechtsmiddel dat later is afgewezen, gaat de termijn in bij de betekening van de afwijzende beslissing en, in geval deze ter openbare terechtzitting is gegeven, op de dag van uitspraak van deze beslissing.

Artikel 410, lid 1. De rechter wijst het verzoek dat na het verstrijken van de gestelde termijn is ingesteld, niet-ontvankelijk is of niet steunt op een wettelijke grondslag, af.

Artikel 339, lid 1: Indien de verweerder niet ter terechtzitting verschijnt of ondanks zijn verschijning niet deelneemt aan de behandeling, wijst de rechter een verstekvonnis.

Artikel 344, leden 1 en 2. De verwerende partij tegen wie een verstekvonnis is gewezen, kan binnen twee weken na de betekening van het vonnis verzet aantekenen. De verwerende partij dient in het verweerschrift de middelen aan te

voeren, die zij op straffe van verval naar voren moet brengen voordat zij verschijnt ter terechtzitting voor de behandeling ten gronde, alsook de feiten en de bewijsmiddelen. De rechter laat verklaringen en bewijsmiddelen die te laat zijn aangebracht alleen toe als de partij aannemelijk maakt dat zij de verklaringen en bewijsmiddelen buiten haar schuld niet in het verzet heeft opgenomen, dat de behandeling van de laattijdig ingediende verklaringen en bewijsmiddelen de beslechting van het geschil niet zal vertragen of dat er sprake is van andere buitengewone omstandigheden.

Overeenkomstig artikel 333, lid 1, punt 3, verklaart de rechter, in geval van een verstekvonnis waarbij de vordering wordt toegewezen, het vonnis ambtshalve bij voorraad uitvoerbaar.

Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (wet inzake de gerechtskosten in civiele zaken) van 28 juli 2005: artikel 19, lid 1.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 FY heeft als consument een kredietovereenkomst in contanten afgesloten met Profi Credit Polska Spółką Akcyjną gevestigd te Bielsko - Biała (Polen)¹ waarbij zij een onvolledig (*blanco*) orderbriefje, niet aan order, heeft uitgegeven en aan de vennootschap heeft overhandigd. Deze laatste heeft vervolgens het bedrag van 8170,91 PLN en de betalingstermijn op het orderbriefje ingevuld.
- 2 Op 30 oktober 2017 heeft Profi Credit Polska S.A. bij de Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi (rechter in eerste aanleg Praga, Warschau, Polen) een vordering ingediend tot betaling van het bedrag van 8170,11 PLN vermeerderd met contractuele rente. Bij de dagvaarding waren slechts het orderbriefje en de opzegging van de kredietovereenkomst gevoegd. Eiser heeft de kredietovereenkomst niet overgelegd en de Sąd Rejonowy, die de zaak heeft behandeld onder dossiernummer VII C 2422/17, heeft eiser niet verzocht om deze te verstrekken. Deze rechter heeft vastgesteld dat het betalingsbevel ongegrond was en heeft de zaak ter behandeling verwezen naar de terechtzitting. De kennisgeving aan FY werd geacht te zijn betekend, zonder dat gedaagde deze daadwerkelijk heeft afgehaald. Op 17 april 2018 is in zaak VII C 2422/17 een verstekvonnis uitgesproken, waarbij FY ten gunste van Profi Credit Polska S.A. is veroordeeld tot betaling van het bedrag van 8170,11 PLN, vermeerderd met wettelijke verdragingsrente. De rechterlijke beslissing is bij voorraad uitvoerbaar verklaard. De Sąd Rejonowy heeft zijn beslissing uitsluitend gebaseerd op het orderbriefje en op de verklaringen in de dagvaarding, zonder eiser te vragen om overlegging van de overeenkomst die de onderliggende rechtsverhouding heeft doen ontstaan. Bijgevolg heeft de rechter niet onderzocht of die overeenkomst oneerlijke bedingen bevatte. Gedaagde heeft geen verzet aangetekend tegen het verstekvonnis.

¹ Hierna ook: Profl Credit S.A. of verzoekster.

- 3 Op 25 juni 2019 heeft FY bij de Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie (rechter in eerste aanleg Praga-Zuid, Warschau, Polen) een verzoek ingediend tot herziening van de procedure die is afgesloten met een definitief verstekvonnis in zaak VII C 2422/17. Bij beslissing van 27 augustus 2020 heeft de Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe w Warszawie het verzoek afgewezen, met name op grond dat het niet op een wettelijke grondslag was gebaseerd. Deze rechter onderstreepte dat verzoekster verweer had moeten voeren in zaak VII C 2422/17, hetgeen zij niet heeft gedaan. FY kwam op tegen deze beslissing met het verzoek tot „wijziging van de bestreden beslissing, door herziening van de zaak”. Verzoekster heeft, naast de herhaling van haar eerdere betoog, de rechter in eerste aanleg verweten geen rekening gehouden te hebben met het Unierecht en de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie, waaruit voor de rechter de verplichting voortvloeit om ambtshalve het oneerlijke karakter van de contractuele bedingen te beoordelen.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 4 Verzoekster betoogt dat haar door een onjuiste uitlegging van richtlijn 93/13/EEG door de Sąd Rejonowy de mogelijkheid is ontnomen om op te treden. Deze rechter heeft de vordering op basis van louter het orderbriefje toegewezen, zonder de onderliggende verhouding te onderzoeken. Dat verzuim was van wezenlijk belang, omdat de kredietovereenkomst tussen partijen oneerlijke bedingen bevatte met betrekking tot de niet aan de rente gekoppelde kosten van het krediet. Verzoekster onderstreept dat haar verzoek tot herziening in de eerste plaats steunt op het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711).
- 5 Verweerder heeft geconcludeerd tot verwerping van het verzoek [tot herziening] wegens het verstrijken van de gestelde termijn, en heeft erop gewezen dat verzoekster [tot herziening] de inhoud van de rechterlijke beslissing in zaak VII C 2422/17 kende en er geen rechtsmiddel heeft tegen ingesteld.
- 6 De Rzecznik Finansowy (financiële ombudsman) heeft zich op het standpunt gesteld dat de uitlegging die in arrest Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), en beschikking van 28 november 2018, PKO Bank Polski (C-632/17 EU:C:2018:963), door het Hof aan het Unierecht is gegeven en, in verband met die rechtspraak, de niet-nakoming door de rechterlijke instantie van de verplichting om oneerlijke contractuele bedingen ambtshalve te beoordelen, in de omstandigheden van het hoofdgeding grond kunnen vormen voor herziening. Volgens hem is het verstekvonnis van 17 april 2018 uitgesproken met kennelijke schending van het recht en dient artikel 401¹ k.p.c. grondslag te vormen voor herziening. De Rzecznik Finansowy heeft gewezen op de gelijkenis tussen de rol van het Hof en de nationale constitutionele rechters, hetgeen pleit voor een ruime uitlegging van artikel 401¹ k.p.c., overeenkomstig het gelijkwaardigheidsbeginsel.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 7 Het Poolse rechtstelsel voorziet uitdrukkelijk in gronden voor herziening van de civiele procedure, met name een arrest van het Trybunał Konstytucyjny (grondwettelijk hof, Polen), alsmede het geval waarin partijen de mogelijkheid tot optreden is ontnomen. Aangezien een door het Hof gewezen arrest niet als grond in de k.p.c. is opgenomen, rijst de vraag of de grond voor herziening van de procedure moet worden afgeleid uit de in de rechtspraak van het Hof ontwikkelde beginselen van gelijkwaardigheid en de Unierechtconforme uitlegging. Verzoekster heeft haar beroep tot herziening uitdrukkelijk gebaseerd op het arrest van het Hof van 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), maar gelet op haar argumentatie kunnen ook de arresten van 7 november 2018, Profi Credit II (C-419/18 en C-483/18, EU:C:2019:930), en 4 september 2020, ██████████ (C-495/19, EU:C:2020:431), grond voor herziening vormen.
- 8 Anderzijds is de onherroepelijkheid van definitieve beslissingen een van de belangrijkste elementen van het recht op toegang tot de rechter, dat veronderstelt dat, behoudens uitzonderlijke omstandigheden, een definitieve rechterlijke beslissing niet meer opnieuw in geding mag worden gebracht (EHRM, 28 oktober 1999, Brumarescu tegen Roemenië, verzoekschrift nr. 28342/95, van 18 november 2004, Pravednaya tegen Rusland, verzoekschrift nr. 69529/01). Het belang van het principe van kracht van gewijsde is onderstreept in het arrest van het Hof van 30 september 2003, ██████████ (C-224/01, EU:C:2003:513), waarin het Hof van oordeel was dat het „om zowel de stabiliteit van het recht en van de rechtsbetrekkingen, als een goede rechtspleging te garanderen, [...] van belang [is] dat rechterlijke beslissingen die definitief zijn geworden, nadat de beschikbare beroepsmogelijkheden zijn uitgeput, of na afloop van de voor deze beroepen voorziene termijnen, niet meer opnieuw in geding kunnen worden gebracht.” De erkenning van het rechtszekerheidsbeginsel en het daaruit voortvloeiende beginsel van stabiliteit van rechterlijke beslissingen als een fundamenteel beginsel van de rechtsorde verzet zich tegen een ruimere uitlegging van de bepalingen die de gronden voor bijzondere rechtsmiddelen bepalen. In dit verband erkent het Hof steeds dat het Unierecht niet vereist dat de nationale rechter de nationale procedureregels op grond waarvan een bepaalde uitspraak kracht van gewijsde krijgt, buiten toepassing laten (arresten van 1 juni 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, en 13 januari 2004, ██████████ C-453/00, EU:C:2004:17). Tegelijkertijd wordt onderstreept dat bij de vaststelling van de procedurevoorschriften voor rechtsvorderingen ter verzekering van de bescherming van de rechten die de justitiabelen aan de rechtstreekse werking van het Unierecht ontnemen, de lidstaten ervoor dienen te zorgen dat die voorschriften niet minder gunstig zijn dan die welke gelden voor vergelijkbare vorderingen op basis van nationaal recht (gelijkwaardigheidsbeginsel) en de uitoefening van de door de communautaire rechtsorde verleende rechten in de praktijk niet onmogelijk maken (effectiviteitsbeginsel) (arresten van 16 mei 2000, ██████████ C-78/98 EU:C:2000:247, en aldaar aangehaalde rechtspraak; 16 december 1976, ██████████ - Zentralfinanz eG, C-33/76; ██████████ C-45/76, en 6 december 1996,

Johnson, C-410/92). In de recentste rechtspraak wordt aanvaard dat er geen algemene verplichting is om terug te komen op in strijd met het Unierecht definitief geworden rechterlijke beslissingen, hoewel overeenkomstig het gelijkwaardigheidsbeginsel dergelijke verplichting wel bestaat indien het nationale recht in een soortgelijke situatie in een passende voorziening in rechte voorziet (zie arrest van 10 juli 2014, Impresa ██████████ (C-213/13, EU:C:2014:2067); 6 oktober 2015, ██████████ (C-69/14, EU:C:2015:662); 24 oktober 2018, XC e.a. (C-234/17, EU:C:2018:853), en 29 juli 2019, Hochtief Solutions AG Magyarországi Fióktelepe, (C-620/17, EU:C:2019:630).

- 9 Een afwijking van het beginsel van stabiliteit van definitief geworden beslissingen blijkt uit de opmerkingen van het Hof in het arrest van 13 januari 2004, ██████████ (C-453/00, EU:C:2004:17), die eveneens relevant zijn voor de herziening van de civiele procedure. Dit arrest heeft namelijk betrekking op een zaak waarin een besluit van een bestuursorgaan definitief is geworden ingevolge een beslissing van een nationale rechterlijke instantie die in laatste aanleg uitspraak doet. De beslissing van de nationale rechter was gebaseerd op een uitlegging van het gemeenschapsrecht, die in een latere uitspraak van het Hof onjuist is bevonden. Het Hof oordeelde dat „het betrokken bestuursorgaan krachtens het in artikel 10 EG (thans artikel 4, lid 3 VEU) vervatte samenwerkingsbeginsel gehouden [is], zijn besluit opnieuw te onderzoeken teneinde rekening te houden met de uitlegging die het Hof inmiddels aan de relevante bepaling van gemeenschapsrecht heeft gegeven”. Het Hof heeft de op basis van het doeltreffendheidsbeginsel van het Unierecht gegronde afwijking van het beginsel van het gezag van gewijsde ook aangegeven in de arresten van 18 juli 2007, ██████████ (C-119/05, EU:C:2007:434), en 3 september 2009, Fallimento Olimpclub Srl (C-2/08, EU:C:2009:506). Vervolgens heeft het Hof van Justitie er in zijn arrest van 16 oktober 2006, ██████████ (C-234/04, EU:C:2006:178), op gewezen dat: „zo de in [...] arrest [██████████] geformuleerde beginselen al toepassing zouden kunnen vinden in een context die [...] betrekking heeft op een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissing, [...] in herinnering [zij] gebracht dat in voormeld arrest de verplichting van het betrokken orgaan uit hoofde van artikel 10 EG, een in strijd met het gemeenschapsrecht tot stand gekomen definitieve beslissing opnieuw te onderzoeken, onder meer afhankelijk is gesteld van de voorwaarde dat bedoeld orgaan naar nationaal recht bevoegd is om op die beslissing terug te komen” (punt 23).²

Het recht van de Unie voorziet dus niet in een algemene verplichting voor een rechterlijke instantie om haar in kracht van gewijsde gegane beslissing te wijzigen

² De auteur van het commentaar bij dit arrest heeft erop gewezen dat het Hof van Justitie de toepassing van het arrest ██████████ op in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beslissingen niet a priori heeft uitgesloten en de kwestie open heeft gelaten, door in zijn redenering te verwijzen naar een van de voorwaarden waarin het arrest ██████████ voorziet (zie M. Taborowski, Wznowienie postępowania cywilnego ze względu na sprzeczność prawomocnego wyroku sądu krajowego z prawem wspólnotowym, commentaar bij het arrest in de zaak C-234/04, ██████████ EPS 2007 nr. 3).

om rekening te houden met de uitlegging die het Hof aan de desbetreffende bepaling heeft gegeven [arresten van 10 juli 2014, *Impresa* (C-213/13, EU:C:2014:2067); 6 oktober 2015, (C-69/14 EU:C:2015:662), en 29 juli 2019, *Hochtief Solutions AG* (C-620/17, EU:C:2019:630)]. Dat laatste arrest verwees echter naar het gelijkwaardigheidsbeginsel en benadrukte dat indien in een soortgelijke situatie een beslissing van de Hongaarse constitutionele rechter zou rechtvaardigen dat wordt teruggekomen op een definitief geworden rechterlijke beslissing, datzelfde zou moeten gelden voor een arrest van het Hof³.

- 10 In casu onderzoekt de Sąd Okręgowy (rechter in tweede aanleg, Polen) enkel het feit of het verzoek op een wettelijke grond berust en of het binnen de gestelde termijn is ingediend, zonder de juistheid ten gronde van de uitspraak in zaak VII C 2422/17 te onderzoeken.

Gelet op het standpunt dat het verzoek tot herziening niet op wettelijke gronden is gebaseerd, ook al is daarin een van de gronden uit artikel 401, 401¹ of 403 k.p.c. genoemd zonder dat daarvan in casu sprake is, is de Sąd Okręgowy ook verplicht te onderzoeken of de door verzoekster aangevoerde feitelijke omstandigheden de in artikel 401, lid 2, k.p.c. genoemde grond of een andere herzieningsgrond opleveren. In het licht van de arresten van het Hof in de zaken *Profi Credit Polska* (C-176/17), *Profi Credit Polska II* (C-419/18 en C-483/18), en (C-495/19), is het heel waarschijnlijk dat het verstekvonnis in de zaak VII C 2422/17 is uitgesproken in strijd met het recht dat in de Poolse rechtsorde uitvoering geeft aan de artikelen 6 en 7 van richtlijn 93/13/EG. In de rechtspraak van de Sąd Najwyższy (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Polen) is reeds uitdrukkelijk verwezen naar de arresten van het Hof in de zaken *Profi Credit Polska I* en *Profi Credit Polska II*, volgens welke een verstekvonnis tegen of een betalingsbevel aan een consument op basis van een orderbriefje, zonder de mogelijk oneerlijke bedingen te beoordelen uit de overeenkomst die de onderliggende verhouding doet ontstaan, een kennelijke schending is van het recht, wat een grond oplevert om het verstekvonnis via een bijzonder rechtsmiddel te vernietigen. Aangezien de bevoegdheid om een bijzonder rechtsmiddel in te stellen uitsluitend toekomt aan onder meer de Rzecznik Praw Obywatelskich (ombudsman, Polen) en de Prokurator Generalny (procureur-generaal, Polen), kan niet worden gesteld dat de mogelijkheid van die instellingen om bijzonder rechtsmiddel in te stellen volstaat om verzoekster een effectieve rechterlijke bescherming te verzekeren.

³ Volgens dit arrest: „staat het derhalve aan de verwijzende rechter om na te gaan of de Hongaarse procedureregels de mogelijkheid inhouden terug te komen op een in kracht van gewijsde gegaan vonnis, teneinde de uit deze rechterlijke beslissing (dat wil zeggen de beslissing van de constitutionele rechter - noot van de nationale rechter) voortvloeiende situatie in overeenstemming te brengen met een eerdere definitief geworden rechterlijke beslissing waarvan de rechter die het betrokken vonnis heeft gewezen en de partijen in de betrokken zaak reeds op de hoogte waren. Indien dat het geval is, zou volgens de [...] rechtspraak van het Hof op grond van de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid in dezelfde omstandigheden van die mogelijkheid gebruik moeten kunnen worden gemaakt, teneinde de situatie in overeenstemming te brengen met een eerder arrest van het Hof (punt 63).

- 11 **Met betrekking tot de eerste prejudiciële vraag** over de herziening van de civiele procedure naar aanleiding van een arrest van het Hof, is het van cruciaal belang om de gronden voor herziening van een procedure te beoordelen vanuit het oogpunt van het gelijkwaardigheidsbeginsel, dat vereist dat het geheel van nationale regels inzake rechtsbescherming gelijkelijk van toepassing is op beroepen gebaseerd op schendingen van het nationale recht en op beroepen gebaseerd op schendingen van het Unierecht. Schendingen van het Unierecht mogen niet minder gunstig worden behandeld dan schendingen van het nationale recht [arrest van 15 september 1998, █████ (C-231/96, EU:C:1998:401)].
- 12 In het Poolse rechtssysteem is het verzoek tot herziening van de procedure een van de bijzondere rechtsmiddelen, dat wil zeggen de middelen om definitieve beslissingen aan te vechten. De artikelen 401 tot en met 403 k.p.c. noemen drie soorten gronden voor herziening: gronden voor ongeldigheid van de procedure (artikel 401 k.p.c.), zogenoemde eigenlijke oorzaken van herziening, die bestaan in de ontdekking van nieuwe feiten (artikel 403 k.p.c.), en een arrest van de Trybunał Konstytucyjny (hierna: „TK”) inzake een met de Poolse grondwet onverenigbaarheid van een normatieve handeling die aan de grondslag ligt van de bestreden beslissing (artikel 401¹ k.p.c.).
- 13 De grond voor herziening in artikel 401¹ k.p.c. is de enige grond in het kader waarvan een civiele procedure kan worden herzien wegens een door de bestreden beslissing bestaande schending van het materiële recht. Zoals in de literatuur is aangegeven, „opent” artikel 401¹ k.p.c. in essentie „de weg naar de herziening van een zaak als gevolg van het feit dat geldende rechtsnorm die door de rechter is toegepast in de in kracht van gewijsde gegane beslissing, rechtskracht heeft verloren ingevolge een arrest van de TK, waarbij deze norm in strijd is verklaard met het grondwettelijk model. De procedure kan dus worden herzien indien de rechtsgrond ervan achteraf, dat wil zeggen nadat de uitspraak is gewezen, wordt betwist omdat deze grond onverenigbaar is met een hiërarchisch hogere norm”. De herziening kan plaatsvinden in elke procedure die is beslecht op basis van een bepaling die door de TK onverenigbaar met de grondwet is verklaard.
- 14 In de context van het gelijkwaardigheidsbeginsel is het van wezenlijk belang dat dat een van de soorten arresten van de TK zogenoemde interpretatieve arresten zijn. In de huidige stand van het recht mag ervan worden uitgegaan dat een interpretatief arrest van de TK een grond vormt voor herziening van een civiele procedure krachtens artikel 401¹ k.p.c..
- 15 Het aanwijzen van de gelijkenissen tussen de gevolgen van arresten van de TK en die van het Hof begint bij de vaststelling dat de uitlegging van het Unierecht door middel van de prejudiciële procedure het doel en het belang van de betreffende normen verduidelijkt, en dus verduidelijkt hoe deze normen moeten worden uitgelegd vanaf de datum van inwerkingtreding, wat betekent dat de rechters ook rekening met deze uitlegging moeten houden wat betreft de rechtsverhoudingen die voor die beslissing van het Hof zijn ontstaan. Slechts bij wijze van uitzondering kan het Hof op basis van het rechtszekerheidsbeginsel bepalen dat de

beslissing enkel voor de toekomst zal gelden (arresten van 27 maart 1980, Denkvit Italiana, 61/79; 10 februari 2000, Deutsche Telekom, C-50/96, EU:C:2000:72, en beschikking van 17 februari 2005, ██████████ C-435/02 en C-462/02, EU:C:2004:552).

- 16 Uit een analyse van de rechtspraak van het Hof over het gelijkwaardigheidsbeginsel in de context van beslissingen van nationale constitutionele rechters kan worden geconcludeerd dat het Hof voor de toepassing van dit beginsel zijn rol vergelijkbaar acht met die van de nationale constitutionele rechters, en de verhouding tussen het Unierecht en het nationale recht vergelijkbaar is met de verhouding tussen de nationale grondwet en het lagere nationale recht (arrest Hochtief Solutions AG, C-620/17, punten 62 en 63). Het Hof heeft onder meer geoordeeld dat het gelijkwaardigheidsbeginsel zich verzet tegen een nationale wettelijke regeling die in nadere procedureregels voorziet die minder gunstig zijn voor op het gemeenschapsrecht gebaseerde verzoeken om terugbetaling van in strijd met dit recht geheven belastingen dan voor soortgelijke regels die onverenigbaar zijn verklaard met het nationale constitutionele recht (arrest van 2 oktober 2003, ██████████ C-147/01, EU:C:2003:533), en tegen voorwaarden voor een vordering tot schadevergoeding wegens een schending van het Unierecht die werd vastgesteld in een op grond van artikel 258 VWEU gewezen arrest van het Hof die restrictiever zijn dan voor een vordering tot vergoeding van de schade die is veroorzaakt door de uitvaardiging van een normatieve akte die door de constitutionele rechter in strijd is verklaard met de nationale rechtsorde (arrest van 26 januari 2010, Transportes Urbanos, C-118/08). In voornoemde arresten stonden de verschillende rechtsgevolgen van de arresten van de constitutionele rechters en het Hof het gelijkwaardigheidsbeginsel niet in de weg: zij hadden echter geen betrekking op het aanvechten van definitieve rechterlijke beslissingen. Het Hof benadrukt steeds het belang van de stabiliteit van definitieve rechterlijke beslissingen en oordeelt dat dit, althans soms, voorrang heeft boven het beginsel van doeltreffendheid van het Unierecht. Bovendien heeft het Hof geoordeeld dat het Unierecht, in het bijzonder de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid, aldus dient te worden uitgelegd dat de nationale rechter op grond hiervan niet verplicht is om een rechtsmiddel naar nationaal recht uit te breiden tot schendingen van het Unierecht, met name tot inbreuken op het grondrecht dat is gewaarborgd in artikel 50 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (arrest XC en anderen, C-234/17). Het Hof kwam tot deze conclusie in het kader van de nauwe functionele band die was vastgesteld tussen het rechtsmiddel uit het Oostenrijks wetboek van strafvordering en een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM), aangezien dat rechtsmiddel tot doel had uitvoering te geven aan de arresten van het EHRM waarin een schending van het verdrag is vastgesteld.
- 17 In de rechtspraak van de Poolse rechterlijke instanties en de rechtsleer met betrekking tot de toelaatbaarheid van de herziening van de procedure als gevolg van een arrest van het Hof, overheerst de opvatting dat de onverenigbaarheid met het gemeenschapsrecht, van een in kracht van gewijsde gegane beslissing,

daaronder begrepen de onverenigbaarheid die voortvloeit uit een in een arrest van het Hof gegeven uitlegging, geen grond kan opleveren voor herziening van de procedure. Volgens de Sąd Najwyższy staat een prejudiciële beslissing van het Hof dichterbij een beslissing van de Sąd Najwyższy, die de werking van een rechtsbeginsel heeft. In de rechtsleer overheerst een andere opvatting, volgens welke in deze situatie artikel 401¹ k.p.c. op basis van het gelijkwaardigheidsbeginsel een grond zou moeten opleveren voor herziening van de procedure. Dit standpunt wordt ook ingenomen door de Rzecznik Praw Obywatelskich.

- 18 In de context van het gelijkwaardigheidsbeginsel haalt de verwijzende rechter voorts de beslissing aan van de Naczelny Sąd Administracyjny (hoogste administratieve rechter, Polen) aan volgens welke een prejudiciële beslissing van het Hof een grond kan vormen voor een herziening van de procedure, ook al is die beslissing niet betekend aan de partij die het verzoek tot herziening heeft ingediend. Bij de toelichting van dit standpunt in de context van het gelijkwaardigheidsbeginsel heeft de Naczelny Sąd Administracyjny terecht opgemerkt dat „prejudiciële beslissingen in de praktijk buiten het kader van de betrokken procedure vallen. Enerzijds zijn zij, als prejudiciële beslissing, in het concrete geval formeel en materieel bindend voor de rechter die de prejudiciële vraag heeft gesteld. Anderzijds zullen de nationale rechterlijke instanties volgens de rechtsleer van de acte éclairé niet meer verplicht zijn om in een vergelijkbare feitelijke en juridische situatie een prejudiciële vraag te stellen, aangezien zij gebonden zullen zijn aan de door [het Hof] gegeven uitlegging van het Unierecht. De universele werking van dergelijke arresten wordt echter niet alleen ondersteund door de rechtsleer van de acte éclairé, maar ook door de verplichting van de rechterlijke en andere instanties van de lidstaten om in alle zaken met een vergelijkbare feitelijke en juridische situatie, rekening te houden met de arresten [van het Hof]. Bijgevolg bestaat er op het gebied van bindende kracht geen fundamenteel verschil tussen de arresten van de TK en die van het [Hof]”.
- 19 In procedures voor bestuursrechters bestaat er bovendien een specifieke grond voor herziening van de procedure, indien de noodzaak daartoe voortvloeit uit een beslissing van een internationale instantie [artikel 272, lid 3, van de prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (wetboek bestuursprocesrecht)]. In civiele procedures bestaat een dergelijke specifieke grond niet. Voorts zijn de partijen in civiele procedures (anders dan in procedures voor de bestuursrechter) private personen of organen en vormt de wijziging of vernietiging van een in kracht van gewijsde gegane beslissing altijd een inmenging in de rechten van de partij die het definitief afgerond proces heeft gewonnen. Bijgevolg moeten de voorwaarden voor het aanvechten van een in kracht van gewijsde gegane beslissing mogelijks strenger zijn dan in een procedure voor een bestuursrechter.
- 20 De Sąd Okręgowy is van oordeel dat de regel van de acte éclairé deze zaak niet van toepassing is. De specificiteit van het Poolse rechtstelsel is immers dat de zogenoemde constitutionele gronden voor de herziening van de zaak, dat wil zeggen het aanvechten van de bestreden beslissing als gevolg van een beslissing

van de nationale constitutionele rechter, zeer ruim zijn, zodat de toelaatbaarheid van de herziening vanuit het oogpunt van het gelijkwaardigheidsbeginsel anders kan worden beoordeeld dan in de arresten van het Hof van 27 oktober 2018, XC (C-234/17), en 29 juli 2019, Hochtief Solutions (C- 620/17).

- 21 De verwijzende rechter is van oordeel dat een prejudiciële beslissing van het Hof niet kan worden beschouwd als het functionele equivalent van een beslissing van de TK, die een rechtsregel buiten werking stelt wegens onverenigbaarheid ervan met de Poolse grondwet.
- 22 **Wat de tweede prejudiciële vraag betreft**, wenst de Sąd Okręgowy te vernemen of het beginsel van richtlijnconforme uitlegging vereist dat artikel 401, punt 2, k.p.c. aldus moet worden uitgelegd de werkingssfeer ervan zich ook uitstrekt tot de gevallen waarin de rechter in verstekprocedures nagelaten heeft de overeenkomst tussen een consument en een kredietgever ambtshalve te beoordelen op het gebied van oneerlijke bedingen, zulks in strijd met de verplichtingen die voortvloeien uit het arrest van het Hof in de zaak Profi Credit Polska (C-176/17) en indirect uit de zaak ██████████ (C-495/19). De twijfels van de rechter hebben dus strikt betrekking op de gevolgen van deze arresten voor het nationale procesrecht.
- 23 Het feit dat de Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi - Południe in de zaak VII C 2422/17 de verplichting om het eventueel oneerlijke karakter van de bedingen van deze overeenkomst ambtshalve te beoordelen niet is nagekomen, is volgens verzoekster en de Rzecznik Finansowy een grond om de procedure te herzien, omdat verzoekster daardoor niet kon optreden. Twee essentiële omstandigheden moeten worden gepreciseerd. Ten eerste betreft de prejudiciële vraag een zaak waarin het verstekvonnis waarvoor een verzoek tot herziening is ingediend in kracht van gewijsde is gegaan voordat het Hof het arrest in zaak de Profi Credit Polska (C-176/17) heeft gewezen. Ten tweede betreft de vraag een beslissing die tegen een consument is uitgesproken op basis van alleen het orderbriefje, zonder dat de onderliggende rechtsverhouding is onderzocht (en zelfs zonder kennis bij de rechter die in zaak VII C 2422/17 uitspraak heeft gedaan). Onder deze voorbehouden houdt de rechtsgrond uit artikel 401, punt 2, k.p.c. nauw verband met de gevolgen van het arrest van het Hof in de zaak Profi Credit Polska (C-176/17).
- 24 Het beginsel van Unierechtconforme uitlegging vindt zijn normatieve grondslag in artikel 4, lid 3, VEU en is ontwikkeld in de vaste rechtspraak van het Hof. Zoals de [advocaat-generaal in haar conclusie van 11 november 2004 in de zaak ██████████ (C-105/03)] heeft gepreciseerd, „zijn de lidstaten, dat wil zeggen alle met overheidsgezag beklede instanties, de rechterlijke instanties daaronder begrepen, [op grond van artikel 249, derde alinea, EG (thans artikel 288 VWEU) en artikel 10 EG (thans artikel 4, lid 3 VEU), alsmede op grond van elke afzonderlijke richtlijn,] verplicht het door de richtlijn beoogde doel te verwezenlijken door alle algemene of bijzondere maatregelen te treffen welke geschikt zijn om de nakoming van deze verplichting te verzekeren. Hieruit volgt

dat de nationale rechter, voor zover hij bij de toepassing van bepalingen van nationaal recht, ongeacht of zij van eerdere of van latere datum dan de richtlijn zijn, tot uitlegging daarvan moet overgaan, verplicht is dit zoveel mogelijk te doen in het licht van de bewoordingen en het doel van de richtlijn, teneinde het daarmee beoogde resultaat te bereiken en er aldus aan te voldoen” [punt 23, en arresten van het Hof van 13 november 1990, Marleasing (C-106/89); 16 december 1993, ██████████ (C-334/92); 14 juli 1994, ██████████ (C-91/92, punt 26); 22 mei 2003, Connect Austria (C-462/99); 4 juli 2006, ██████████ (C-212/04), en 17 april 2018, ██████████ (C-414/16)]. Een aldus opgevatte Unierechtconforme uitlegging van het nationale recht vereist dat rekening wordt gehouden met alle in de nationale rechtsorde erkende uitleggingsmethoden, met inbegrip van de functionele en de systematische uitlegging. Evenwel moet worden benadrukt dat de verplichting om het nationale recht Unierechtconform uit te leggen „niet mag dienen als grondslag voor een uitlegging contra legem van het nationale recht” (arrest van het Hof van 15 april 2008, Impact, C-268/06, punt 100). Het vereiste van Unierechtconforme uitlegging houdt voor de nationale rechterlijke instanties daarentegen de verplichting in om in voorkomend geval vaste rechtspraak te wijzigen, wanneer deze berust op een met de doelstellingen van een richtlijn onverenigbare uitlegging van het nationale recht (arresten van het Hof van 17 april 2018, ██████████ C-414/16, punt 72, en 4 juni 2020, ██████████ ██████████ C-495/19, punt 50).

- 25 Wat de grond voor herziening van de procedure betreft, die er in bestaat dat de partij „niet heeft kunnen optreden”, wordt in de vaste rechtspraak en rechtsleer aangenomen dat hier sprake van is wanneer een partij niet aan de gerechtelijke procedure of een belangrijk deel ervan heeft kunnen deelnemen als gevolg van een schending van de procedureregels door de rechter of de tegenpartij en, dat uitsluitend een schending van het procesrecht tot gevolg kan hebben dat de partij niet heeft kunnen optreden in de procedure. In het hoofdgeding was er, gezien de betekening aan partij van een afschrift van het verstekvonnis, geen sprake van een dergelijke onmogelijkheid tot optreden. Er zij echter op gewezen dat de rechtspraak een ruimere uitlegging van artikel 401, punt 2, k.p.c. heeft toegelaten dan welke hierboven is uiteengezet in een zaak waarin het EHRM had vastgesteld dat sprake was van schending van artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. In zijn beschikking van 17 april 2007 (I PZ 5/07), heeft de Sąd Najwyższy geoordeeld dat de verwijzende rechter „gehouden was de bepalingen [van de k.p.c.] tot herziening van de procedure aldus uit te leggen dat de gevolgen van de schending van verzoekers recht op een eerlijk proces zouden kunnen worden opgeheven (artikel 9 van de Grondwet en artikelen 46 en 41 van het verdrag)”. Uit de motivering van deze beschikking blijkt dat de Sąd Najwyższy, geleid door de noodzaak om de doeltreffendheid van het arrest van het EHRM te waarborgen, een ruime uitlegging aan artikel 401, punt 2, k.p.c. heeft gegeven. In het verlengde van deze gedachtegang rijst de vraag of artikel 401, lid 2, k.p.c. aldus kan worden uitgelegd dat de werkingsfeer ervan zich uitstrekt tot de gevallen waarin wordt nagelaten om oneerlijke bedingen ambtshalve te beoordelen. Deze vraag moet worden beperkt tot de met verstekvonnis afgeronde procedure en daartoe moet

worden verwezen naar het arrest van het Hof Profi Credit Polska (C-176/17), waarin is geoordeeld dat artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 aldus moet worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een nationale regeling die het mogelijk maakt om een betalingsbevel uit te vaardigen op grond van een naar zijn vorm rechtsgeldig orderbriefje, dat als zekerheid dient voor een uit een consumentenkredietovereenkomst voortvloeiende vordering, wanneer het voor de ter uitvaardiging van een betalingsbevel aangezochte rechter niet mogelijk is om het eventueel oneerlijke karakter van de bedingen van deze overeenkomst te beoordelen, aangezien de modaliteiten voor de uitoefening van het recht om verzet aan te tekenen tegen een dergelijk bevel niet kunnen garanderen dat de rechten die de consument aan deze richtlijn ontleent, worden geëerbiedigd. In de motivering van dat arrest is erop gewezen dat middelen die consumenten daadwerkelijk en effectief een recht op een doeltreffende voorziening in rechte waarborgen, hun de mogelijkheid dienen te bieden om in billijke procedurele omstandigheden beroep of verzet in te stellen, zonder dat er aan de uitoefening van hun rechten voorwaarden worden gesteld, met name inzake termijnen of kosten, die het moeilijk maken om de hun in richtlijn 93/13 gewaarborgde rechten uit te oefenen (punt 63, in dezelfde zin het aldaar aangehaalde arrest van 21 april 2016, [REDACTED] C-377/14). Bij de beoordeling van de Poolse betalingsbevelprocedure heeft het Hof vervolgens geoordeeld dat de algemene beoordeling van de elementen zoals de vervaltermijn van twee weken om verzet aan te tekenen tegen het betalingsbevel, de verplichting om daarin alle middelen en bewijsverzoeken te vermelden bij ontstentenis waarvan ze buiten beschouwing worden gelaten en de verplichting om drie vierden van de gerechtskosten te voldoen, tot de conclusie leidt dat „er een niet te onderschatten risico bestaat dat de betrokken consument niet het vereiste verzet aantekent, ofwel wegens de bijzonder korte termijn die daarvoor is voorgeschreven, ofwel omdat de verhouding tussen de kosten van een vordering in rechte en het bedrag van de betwiste schuld hem kan ontmoedigen zich te verdedigen, ofwel omdat hij de omvang van zijn rechten niet kent of ten volle beseft, of wegens de beperkte inhoud van het door de ondernemer ingediende verzoek om een betalingsbevel en dus de onvolledigheid van de informatie waarover hij beschikt” (punten 64 tot en met 68 en 69). De betalingsbevelprocedure waarin het Poolse wetboek van burgerlijke rechtsvordering voorziet, garandeert de verweerder die een consument is dus geen doeltreffende voorziening in rechte waarmee het oneerlijke karakter van contractuele bedingen kan worden ingeroepen.

- 26 De bepalingen inzake verstekprocedures uit de k.p.c., op grond waarvan het verstekvonnis in de zaak met dossiernummer VII C 2422/17 is geweest, hebben bepaalde gelijkenissen met de betalingsbevelprocedure waarop het arrest Profi Credit Polska betrekking had. Het betalingsbevel wordt evenwel uitgevaardigd voordat een afschrift van vordering aan de gedaagde wordt betekend, terwijl een verstekvonnis alleen wordt gewezen indien de gedaagde aan wie de vordering is betekend, zich niet verdedigt. Wat betreft de in de punten 64 tot en met 68 van het arrest Profi Credit Polska in aanmerking genomen omstandigheden, lijken drie elementen van essentieel belang te zijn. Ten eerste kan de gedaagde tegen een verstekvonnis verzet aantekenen, wat dient te geschieden binnen een vervaltermijn

van twee weken vanaf de dag van betekening van het verstekvonnis. Volgens artikel 344, lid 2, k.p.c. (in de versie die van kracht was op de dag dat het betalingsbevel aan verweerster werd betekend) moet de gedaagde in beginsel alle bewijzen en middelen aanvoeren tegen de eis, op straffe van verval. Ten tweede zijn er voor het verzet gerechtskosten verschuldigd ten bedrage van de helft van het bedrag dat voor de vordering verschuldigd is. Ten derde is een verstekvonnis ambtshalve uitvoerbaar bij voorbaat en schorst het verzet de uitvoerbaarheid niet. De kenmerken van de verstekprocedure laten toe om aan te nemen dat de door het Hof gemaakte opmerkingen in punten 64 tot en met 69 van het arrest Profi Credit Polska ook op die procedure van toepassing zijn. Dit wordt nog versterkt door de rechtspraak van het Hof waarin erop wordt gewezen dat „in een zaak die ook een verstekprocedure betrof, de situatie van ongelijkheid tussen consument en verkoper enkel kan worden opgeheven door een positief ingrijpen buiten de partijen bij de overeenkomst om” [arrest ██████████ (C-495/19), en in dezelfde zin arrest ██████████ (C-147/16)], wat impliceert dat het oneerlijke karakter van contractuele bedingen ook in geval van een verstekvonnis ambtshalve moet worden onderzocht.

- 27 Ten slotte kan ook niet worden voorbijgegaan aan het feit dat richtlijn 93/13 een fundamentele rechtshandeling is en dat de daarin vervatte normen gelijk moeten worden gesteld met de fundamentele beginselen van de nationale rechtsorde (openbare orde), hetgeen ook geldt voor de verplichting om het oneerlijke karakter van bedingen in consumentenovereenkomsten ambtshalve te beoordelen (arrest van 6 oktober 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08 en in dezelfde zin [de rechtspraak van de] Sąd Najwyższy in procedures met bijzondere rechtsmiddelen).
- 28 De verwijzende rechter voegt daar tot slot aan toe dat de beslechting door het Hof van groot belang zal zijn voor de rechtspraak, aangezien er is sprake van een potentieel groot aantal definitief afgesloten procedures bestaat die zouden kunnen worden herzien als gevolg van de arresten van het Hof van 13 september 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711), en 3 oktober 2019, ██████████ (C-260/18, EU:C:2019:819).